

arhitekt vlado antolić

u povodu
nagrade

»vladimir nazor«
za životno djelo

eugen
franković

Djelo ing. arh. Vlade Antolića spada u red najvrednijih među djelima onih naših modernih arhitekata koji su bili aktivni tridesetih godina i u prva dva poratna decenija. Riječ je o članu CIAM-a, članu radne grupe »Zagreb«, koautoru regulatorne osnove Zagreba iz 1936, osnivaču Urbanističkog instituta Hrvatske i Urbanističkog zavoda grada Zagreba, autoru regulatorne osnove Zagreba iz 1953, organizatoru urbanističke službe u Burmi, Maleziji i Indoneziji, autoru urbanističkih generalnih planova Rangoona i Kuala Lumpura — da upozorimo samo na najuočljivija područja djelovanja i najpoznatije rezultate arh. Antolića.

Vlado Antolić rođen je 1903. u Dežanovcu, kraj Daruvara. Studij na odjelu za arhitekturu Technische Hochschule u Beču završio je 1927. godine. Počinje raditi 1928. u Parizu, gdje ostaje godinu dana. Vrativši se u Zagreb radi kao projektant u firmi Freudreich i Deutsch (1929—1931). Od 1932. do 1935. radi zajedno s arhitektima Seisselom, Hribarom i Ulrichom na regulatornoj osnovi Zagreba. Rezultat je Osnova iz 1936, koja, u duhu suvremenog urbanističkog koncepta, predstavlja kvalitetan odgovor na glavne probleme predratnog Zagreba. Njegine su karakteristike: funkcionalno zoniranje sadržaja, spuštanje zelenila kroz gradsko tkivo od Sljemena do Save, regulacija priobalnog prostora Save i rješavanje prometnog čvora.

Rad na izgradnji grada Antolić nastavlja, zatim, do 1939, u Odjelu za novogradnje građevinskog odsjeka, kojim u to vrijeme rukovodi arhitekt Zemljak. Treba istaći da je ova Antolićeva aktivnost na »građevinskim«, »tehničkim«, »higijenskim« ili drugim praktičnim područjima bila eminentno kulturni napor da se praksa gradogradnje u nas podigne i održi na razini suvremenih arhitektonsko-urbanističkih ideja kao konstitutivnog dijela suvremene kulture i umjetnosti. Regulatornu osnovu iz 1936. možemo držati djelom upravo takve vrijednosti.

Stoga je logično — premda i izuzetno — da je Antolić za to vrijeme, od 1932. do 1938/9, član CIAM-a (međunarodne grupacije vodećih modernih arhitekata, okupljenih oko Le Corbusiera, grupacije koja je odlučno utjecala na razvoj suvremene arhitekture i urbanizma) kao jedini jugoslavenski arhitekt uz arhitekta Weissmanna. Zahvaljujući članstvu ove dvojice naših arhitekata Zagreb je, uz trideset i tri druga grada, supotpisnik Atenske povelje CIAM-a 1933. godine, dokumenta koji se danas smatra u stručnoj javnosti reprezentativnim programskim tekstom moderne arhitekture i urbanizma. Suradujući sa CIAM-om Antolić razvija značajnu

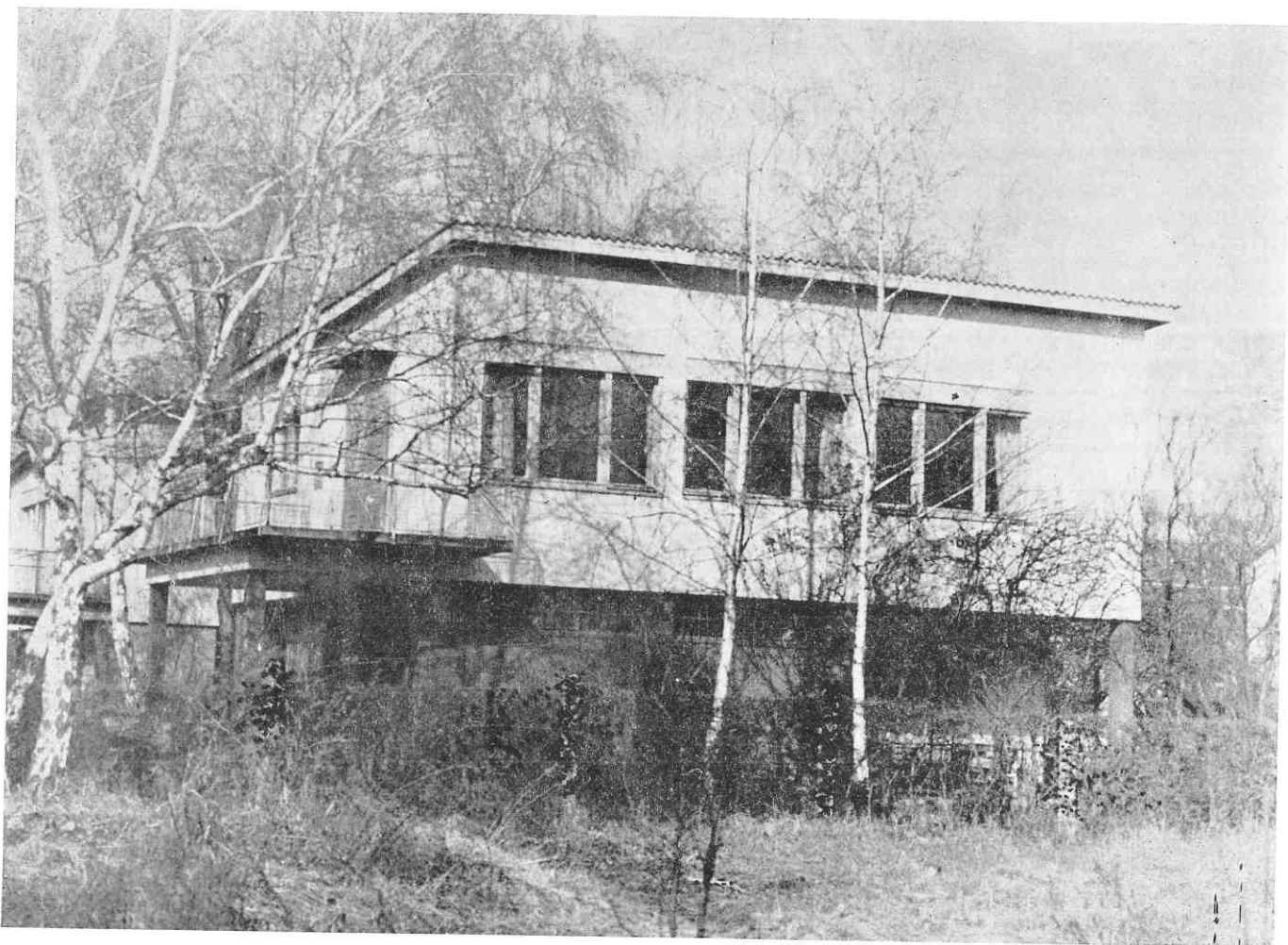

analitičku i teoretsku djelatnost, publicira u izvještajima i biltenima CIAM-a i sudjeluje u različitim akcijama CIAM-a. Treba posebno istaći njegov referat o problemima stanovanja i stambene izgradnje u Zagrebu održan na konferenciji CIAM-a u Budimpešti 1936. godine.

U zemlji je Antolić u to vrijeme član radne grupe »Zagreb«, koju uz njega sačinjavaju arhitekti Kavurić, Pičman, Seissel, Weissmann, Teodorović i Hećimović. Ta grupa kvalitetnih naprednih arhitekata bavi se različitim arhitektonsko-urbanističkim analizama, sudjeluje na natjecanjima, organizira izložbe, djeluje publicistički, i na druge razne načine propagira suvremenu arhitekturu, urbanizam, i uopće suvremena shvaćanja u umjetnosti, kulturi i društvu. Tako zajedno s grupom »Zemlja« organizira izložbu stanovanja (1932). Najznačajniji Antolićev

izvedeni projekt iz tog perioda jest Poljoprivredno-šumarski fakultet (1934 — u ime radne grupe »Zagreb« nosioci projekta bili su Antolić i Pičman).

Među izvedenim Antolićevim predratnim djelima ističu se još: Cvjetno naselje u Zagrebu (1939 — regulacija i tipski projekt zgrada), Škola za civilnu zaštitu na Ksaveru (1937) i ambulanta u Hirčevoj ulici na Peščenici (1936). Opsežna je njegova ostala uspješna planerska i projektantska aktivnost: 1934. regulacija Sušaka (jedan od dvaju prvoplasiranih radova na natjecanju), regulacija Niša (1935 — polučila otkup na natjecanju), regulacija Novog Sada (1935—1936 — također otkup), projekt za Hrvatski planinarski dom na Sljemenu (1933 — nagrada), dom u Banjoj Luci (1929 — nagrada), dom Poštanske štedionice na Sljemenu (s arhitektom Blažekovićem), projekt za hotel na Plitvicama (1940).

Odmah nakon oslobođenja arh. Antolić razvija mnogostruku i opsežnu djelatnost. Najprije u Ministarstvu građevina, u Uredu za programiranje gradova, radi na prikupljanju dokumentacije. To je pripremna faza, temeljenje njegovog djelovanja koje se širi i intenzivira.

God. 1946. organizira Urbanistički institut Hrvatske kao šef-planer. Rezultat tog rada (do 1948) jesu direktivne osnove za Zagreb, Karlovac, Sisak, Dubrovnik, Makarsku i Dugu Resu — kojih je Antolić bio nosilac; osnove za Rijeku i druge gradove izradili su suradnici koje on okuplja.

Od 1946. počinje Antolićeva suradnja na pomoći u organiziranju urbanističke službe u Makedoniji i njegov vlastiti rad u toj republici. Rezultat su, do 1948, direktivne osnove za Ohrid, Bitolu, Prilep,

Strugu i plan priobalnog prostora Ohridskog jezera. Tom vremenu pripadaju i projekti za nekoliko izvedenih reprezentativnih vila i rekreacionih objekata u Makedoniji (Gorica, Ohrid, Vodno).

God. 1948/9. Antolić osniva Zavod za urbanizam grada Zagreba. Glavni je rezultat njegova rada u tom periodu dovršenje Regulatorne osnove Zagreba iz 1953, koja je zapravo rađena od kraja rata. Glavni je zadatak te Regulatorne osnove savladavanje barijere pruge i otvaranje grada prema jugu, regulacija Save, zoniranje i tipološko definiranje nove izgradnje, a posebno industrije, i rekonstrukcija željezničkog čvora. Antolić je dao rezultat koji slijedi najbolja mjesta tada već međunarodno apsolutno afirmiranog modernog urbanističkog shvaćanja. Premda Regulacija nije prihvaćena — zbog protivljenja željezničkih faktora, iz tehničkih raz-

loga — treba istaći kao nesumnjivo (odustajući ovdje od poblize interpretacije toga problema) da je konzekventnost Antolićeva regulacionog djela vjerojatno skratila neke privremene funkcije automata, ali je učinila trajnijim samo djelo.

Nakon 1953. arhitekt Antolić, u svojstvu savjetnika UN za urbanizam i regionalno planiranje, djeluje u zemljama koje su u to vrijeme tek stekle nezavisnost. Od 1953. do 1958. organizira iz temelja urbanističku službu u Burmi, u zemlji koja je ostala bez stranih stručnjaka a domaćih još nije imala. Nakon odlaska arh. Antolića ostaje tamo suvremeno organizirana jezgra kvalificirane urbanističke službe, generalni urbanistički plan za Rangoon i direktivne osnove za desetak drugih burmanskih gradova. Od 1958. do 1961. sličan uspjeh arh. Antolić postiže u Maleziji: uz domaću urbanističku službu ostavlja u toj zemlji detaljni urbanistički plan Kuala Lumpura, kao dio prostornog plana doline Klang, jednog od prvih prostornih planova na azijskom kontinentu. Od 1962. do 1965. arh. Antolić djeluje kao instruktor UN za urbanizam u Indoneziji; u toj je zemlji u savjetodavnoj funkciji na Javi, Sumatri, Kalimantanu i Baliju.

Godine 1965. arh. Vlado Antolić odlazi u mirovinu i vraća se u Jugoslaviju. I u mirovini je aktivan: član je Savjeta za urbanizam grada Zagreba i predsjednik komisije za urbanizam — sve do rasformiranja savjetodavnih tijela za urbanizam u aparatu Skupštine grada. — Sudjeluje u radu nekoliko žirija važnih urbanističkih natječaja: za centar grada, za Trnje i drugo.

Djelo arhitekta Vlade Antolića iz reda je onih djela koja su našu kulturnu sredinu povezala s najnaprednijim tokovima suvremene kulture i umjetnosti. Ono je, u isti mah, nastajalo najdublje ukotvljeno u stvarna pitanja našeg povijesnog trenutka i društvenog ambijenta. To je djelo izrazit prilog onom pečatu jednostavnosti, strogosti, jasnoće i logičnosti u kojem već dugo Zagreb nalazi svoj identitet, stanoviti etos praktične, moderne neusljenosti. Djelo je to imagacije i senzibiliteta, ali i erudicije, svestrane kulture, organizatorske sposobnosti i akcione efikasnosti. Ono što mu daje naročitu kvalitetu jest činjenica da je značajni dio Antolićeva djela dar talenta i znanja ove zemlje drugim narodima. Napokon, Antolićevo djelo sadrži nesvakidašnji stupanj konzekventnosti i upornosti. Ono je stvoreno u jasnoj profesionalnoj uspravljenosti.